

JATKOKÄSITTELYLUPA HOVIOIKEUDESSA

(Zulassung des Rechtsmittels zum Berufungsgericht)

Oikeusministeriön asettama muutoksenhakulupatoimikunta on ehdottanut mietinnössään 2008:3, että hovioikeuksissa otetaan käyttöön seulontajärjestelmän korvaava jatkokäsittelylupajärjestelmä. Ehdotuksen mukaan riita-asiassa tarvitaan jatkokäsittelylupa, jos se, minkä osalta käräjäoikeuden ratkaisu on asianosaiselle vastainen (häviöarvo), koskee vain saamista, ja kysymyksessä oleva rahamäärä ei ole enemmän kuin 10.000 euroa. Oikeudenkäyntikuluja ei oteta huomioon häviöarvon määrää laskettaessa.

Rikosasioissa vastaaja tarvitsisi jatkokäsittelyluvan, jos häntä ei ole tuomittu ankarampaan rangaistukseen kuin kolme kuukautta vankeutta. Virallinen syyttäjä ja asianomistaja tarvitsisivat luvan, jos valitus koskee rikosta, josta ei ole syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Jatkokäsittelylupa olisi myönnettävä, jos ilmenee aihetta epäillä käräjäoikeuden ratkaisun oikeellisuutta. Lupa tulisi myös myöntää, jos asian jatkokäsittely olisi lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeätä tai jos siihen olisi muu painava syy. Yksinomaan näytön arviointia varten lupaa ei tarvitsisi myöntää, ellei kä-

räjäoikeuden ratkaisun oikeellisuutta ole perusteltua aihetta epäillä valituksessa esitettyjen seikkojen perusteella tai ratkaisun oikeellisuutta ei ole mahdollista arvioida jatkokäsittelylupaa myöntämättä.

Mietinnössä ehdotetaan myös pääkäsitteilyn toimittamista hovioikeudessa koskevien säännösten tarkistamista. Pääkäsitteily toimitettaisiin lähtökohtaisesti asianosaisten vaatimuksesta. Jos asianosainen ei ole vaatinut pääkäsitteilyn toimittamista, hovioikeus voisi toimittaa pääkäsitteilyn omasta aloitteestaan katsoessaan sen tarpeelliseksi.

Lisäksi ehdotetaan säännöksiä, jotka mahdollistaisivat käräjäoikeuden tutkittavana olevan asian saattamisen suoraan korkeimman oikeuden tutkittavaksi laintulkintaohjeen saamiseksi ennakkopäätösvalituksella tai käräjäoikeuden tekemällä ennakkopäätöskysymyksellä.

Suomessa on yritetty säätää aiemminkin muutoksenhakulupaa hovioikeuteen. Asianajajaliitto on aiemmin vastustanut valitusoikeuden rajoittamista. Asianajajaliitto kannattaa kuitenkin nyt esitettyä jatkokäsittelylupajärjestelmää. Tämä johtuu siitä, että näyttää siltä, että tuomioistuinten käyttöön ei ole saatavissa tarvittavia lisäresursseja, joten säästö- ja tehostamistoimet ovat tar-

peen oikeussuojan kohentamiseksi oikeudenmukaisella tavalla, nyt esitetty jatkokäsittelylupajärjestelmä on parempi kuin aiemmat ehdotukset ja menettely lyhentää oikeudenkäyntien kestoja.

Mietinnöstä antamassaan lausunnossa Asianajajaliitto on todennut, että se pitää kuitenkin välttämättömänä, että tämä uudistus kytetään sellaisiin uudistuksiin, joilla parannetaan käräjäoikeuksien mahdollisuuksia päästä oikeaan lopputulokseen. Säästyvät hovioikeusresurssit pitää siirtää käräjäoikeuksiin esimerkiksi siten, että siellä voidaan ottaa käyttöön vahvennetut kokoonpanot ja järjestää työhön väljyyttä parempien perusteluiden laatimiseksi. Asiat on käsiteltävä kunnolla edes yhden kerran.

Lausunnossa Asianajajaliitto toteaa myös, että olisi syytä arvioida, miten tuomarien palkkauspolitiikalla tai muilla keinoin kannustettaisiin parhaat ja kokeneimmat tuomarit käräjäoikeuksiin ratkaisemaan jutut jo ensivaiheessa oikein.

Hankaluutena jatkokäsittelylupaa arvioitaessa on se, että vireillä olevia oikeudenkäyntejä koskevia uudistuksia ei pohdita kokonaisuutena. Oikeudenkäyntien painopiste tulee olla alioikeuksissa, joiden kokoonpanoja tulee vahvistaa ja luoda edellytykset laadukkaille, hyvin perustelluille ratkaisuille. Pelkona kuitenkin on, ettei ainakaan rikosasioiden osalta käräjäoikeuden kokoonpano jatkossakaan vahvene.

Käytäntö näyttää, miten paljon juttuja tulee jäämään käräjäoikeuden ratkaisun varaan. Lakiehdotuksen mukaan rima jatkokäsittelyluvan saamiseen tulisi olla matalalla. Nykyisin seulonta koskee kaikkia juttuja, jatkokäsittelylupa vain rajattuja. Mietinnössä on todettu, että toimikunnan työtä varten on tehty selvitys vaikutusten arvioimiseksi. Jos soveltamisala rikosasioissa ulotetaan tuomioihin, joissa vastaaja oli tuomittu enintään kolmen kuukauden vankeusrangaistukseen,

olisi noin 50 % Helsingin hovioikeuden käsittelemistä valitusasioista, joissa muutosta oli hakenut vastaaja, kuulunut järjestelmän soveltamisalaan. Vaasan hovioikeuden osalta näin olisi 79 %:ssa tällaisista jutuista.

Asianajajaliitto on todennut, että saamista koskevissa riita-asioissa ja rikosasioiden yhteydessä esitettyjen yksityisoikeudellisten vaatimusten osalta ehdotettu 10.000 euron raja on korkeahko. Rajaa on ehdotettu 5.000 euroon.

Rikosasioissa olisi perusteltua käsitellä jatkokäsittelylupa juttukohtaisesti eikä valittajakohtaisesti. Syyttäjällä ei tule olla matalampaa kynnystä saada valituksensa tutkituksi kuin hänen vastapuolellaan kyseisessä jutussa. Nyt esitetty johtaa siihen että tietyissä tilanteissa syyttäjä ei tarvitse lupaa, mutta vastaaja tarvitsee.

Lupakriteerien soveltaminen tulisi suorittaa siten, että pienikin epäily käräjäoikeuden ratkaisun oikeellisuudesta johtaisi luvan myöntämiseen.

Asianajajia koskeva merkityksellinen muutosehdotus on mahdollisuus antaa henkilökohtainen kutsu pääkäsittelyyn tiedoksi vain asiamiehelle. Riita-asioissa ja osassa rikosasioita tämä ei aiheuttane käytännön ongelmia. Näiden asianosaisten haastamisessa hovioikeudellakaan ei ole ongelmia. Vaikka jollain tavoin voi ymmärtää ajatusta muutosta vaatineen henkilön velvollisuudesta ilmoittaa asianajajalleen muuttuvat yhteystietonsa, käytännössä näin ei tapahdu. Elämänsä hallinnan menettäneet asiakkaamme ovat vaikeasti tavoitettavia. Asianajajilla ei ole pääsyä vanki- tai muihin rekistereihin, ei edes väestötietojärjestelmään. Salassapitovaatimus estää viestien jättämisen kotivälille ilman päämiehen lupaa. Kutsun pääkäsittelyyn tulee jatkossakin ainakin rikosasioissa olla viranomaisen vastuulla. Valitusta ei voida jättää sillensä vain sen takia, ettei valittajaa ole onnistuttu tavoittamaan.